

Stauning 2. marts 2000
Kronik Kristeligt Dagblad

Det moderne liv - og den moderne død

Asger Aamund har lige haft 60-års fødselsdag. Og det er en stor begivenhed som har afstedkommet mange portrætinterviews i aviser og fjernsyn, deriblandt et stort 3-siders interview i Ekstra Bladet som jeg senere i denne artikel skal vende tilbage til. Men hvem er nu Asger Aamund og hvad er det som gør ham så interessant i mediemaskinen?

Jo, først og fremmest Asger Aamund er en kendt person. Vel har han forud for - og sideløbende med - sin karriere som kendt, haft en karriere som erhvervsmand, men i dag er han hovedsagelig kendt for at være kendt. I den anledning kan man træffe ham ugentligt i billedblade, aviser, talkshows og den slags, hvor han trækkes ind som repræsentant for det moderne dynamiske menneske og beredvilligt udtaler sig om moderne samlivsformer, sex, børneopdragelse, politik osv.

Som symbol på tiden er hans hustru, Suzanne Bjerrehus, imidlertid endnu bedre, thi medens Asger Aamund som sagt har en dobbeltkarriere som dels rig og dels kendt, og tydeligvis har brugt det første som et af midlerne til at nå frem til det andet, så er Suzanne Bjerrehus gået den direkte vej. Hun er slet og ret kendt for at være kendt, hvilket jo i dag er en såre almindelig foreteelse. "Søg først Guds riget, så skal alt andet gives jer i tilgift", sagde Jesus for snart 2000 år siden og det holdt man sig til indtil for nylig. Men i dag tror man kun på den 15-minutters udødelighed det kan give at være kendt, og derfor lyder mottoet i stedet: "Bliv først kendt, så skal al det andet gives jer i tilgift," inklusiv penge, job, venner osv.

Det er nu klart, at når to kendte ikoner som Asger Aamund og Suzanne Bjerrehus danner personlig alliance, så skabes der en kendtheds spiral hvor de to involverede til stadighed gør hinanden mere kendte. Og da de begge har levet sig ind i rollen som kendt i en sådan grad at de øjensynligt slet ikke har noget liv udenfor kendtheden, bliver deres liv og dets udvikling en offentlig docu-soap, som det hedder. Også i den forstand at deres fremtræden i medierne spiller tilbage på privatlivet og en del af deres indbyrdes kommunikation foregår gennem medierne. Der er da tydeligvis heller ikke nogen detalje i deres liv som de finder er for privat til at indvie offentligheden i den. Ligesom børn først føler at de virkelig har oplevet noget når det oplevede er blevet fortalt videre til forældrene, således bliver selv de mest personlige ting i mange kendte menneskers liv tilsyneladende først rigtigt virkelige for dem, når de har fået det viderebragt til nogle millioner fjernsynsseere og avislæsere.

Nu har Suzanne Bjerrehus så haft kræft, og ikke blot har hun løbende holdt verden informeret om sygdommens udvikling og alle aspekter af sine følelser mens det skete, nej nu har hun også udgivet sin dagbog, hvor vi bl.a. får en nøje beskrivelse af hvordan hun følte det at være "totalt smurt ind i snot, bræk og savl".

I Ekstra Bladet bliver Asger Aamund så også spurgt hvordan han følte det at have en kone der var således indsmurt, og han svarer beredvilligt, at det bl.a.

lykkedes det ham at komme igennem den svære tid fordi hans kone vaskede sit hår hver dag og gemte sin grimme krop bag omfangsrige klædningsstykker, ligesom han mener at en af de væsentligste grunde til at hun stod igennem var, at han havde lovet hende en ny bil, en Polo, så snart hun efter strålebehandlingen begyndte at indtage fast føde igen. Nu kunne man synes at en Polo er en lidt lille og billig bil fra en mand der angiveligt har mange hundrede millioner på bankbogen, men ifølge ham selv havde netop udsigten til denne gave en stor indflydelse på hustruens helbredstilstand.

* * *

Det virkelig interessante ved interviewet, og det punkt hvor jeg tror at Asger Aamund tydeligst lever op til sin position som tidssymbol og rollemodel for nutidens dynamiske og succesrige mennesker, er imidlertid da han bliver spurgt hvad han selv ville gøre hvis han selv blev ramt af kræft.

Til dette svarer han for det første, at han ville rejse væk, isolere sig og ikke ligge andre til byrde. Hvad betyder det nu?

Jo, det betyder at han for alt i verden vil undgå at have det vi i kristendommen traditionelt har kaldt en 'næste', dvs. et medmenneske hvis hjælp vi er afhængige af. Og det er jo overordentligt tidstypisk.

De fleste tror, at når vi i kristendommen taler meget om ordet 'næste' og 'næstekærlighed', så handler det alene om hvad vi selv har pligt til at gøre over for andre, men den vigtigske betydning af ordet 'næste' handler faktisk om det modsatte. De fleste kender stadig i dag den lignelse af Jesus som kaldes "den barmhjertige samaritaner": En mand er blevet overfaldet af røvere og ligger hjælpeløs i grøften. To mennesker går forbi, men en tredje, en samaritaner, hjælper ham. De fleste tror nu at lignelsen handler om at vi skal være ligesom samaritaneren og derfor betragte den nødstedte i grøften som vor næste. Det er da heller ikke helt forkert, men lignelsens synspunkt er faktisk det modsatte. Jesus spørger ikke hvem vi synes vi skal være næste for når vi har det godt, nej han spørger: "Hvem synes I nu er den mands næste som faldt iblandt røvere?". Synspunktet er altså den nødstedtes og hvem han ser som sin næste. Og 'næsten' er altså det menneske i hvis hånd han er, og hvis hjælp han er afhængig af.

Og det er jo også det virkelig problematiske ved næsten. Problemet med at have en næste er at man, idet man ser ham som næste, er overladt til hans nåde og barmhjertighed. Det er nemt nok at være den der er sund og rask og rig og så yde lidt såkaldt 'næstekærlighed' mod dem der har det dårligt. Det får man det jo i virkeligheden bedre af. Man får mere selvfølelse og synes vel egentlig at man bliver et endnu bedre menneske derved. Egoet bliver opbygget af gode gerninger, hvilket formentlig er grunden til at mange af de mest selvglade og selvhøjtidelige mennesker man kan møde er dem der øver professionel 'næstekærlighed' i 'stuerene' partier, nødhjælpsforeninger, kirkelige organisationer osv.

Den slags aktiviteter er der vel heller ikke altid noget galt i, men det i sandhed problematiske er ikke at hjælpe, det problematiske er at have brug for hjælp. Det problematiske ved næsten er at man er aldeles overladt til hans nåde og barmhjertighed.

Velfærdsstatens folkelige succes kan da formentlig også i vid udstrækning tilskrives at den gør det muligt for os at undgå at være overladt til næsten. Uden velfærdsstaten ville langt de fleste af os, hvis vi rammes af modgang, ikke derved

komme til at stå på gaden og sulte, nej så ville vi stå i den situation som mennesker i alle tidligere samfund har stået i, nemlig at vi var overladt til næstens nåde og barmhjertighed, dvs. til vores nærmeste, til vores familie og til vores lokalsamfund. Men i velfærdssamfundet er hjælpen blevet en 'menneskeret' og derfor behøver vi ikke at betragte hjælperen som vores næste. Og endnu bedre er det naturligvis hvis man, som Asger Aamund, er rig og kan rejse væk og betale sig fra det hele. Så slipper man helt og aldeles for næsten, og man slipper også for at finde ud af om de nærmeste nu også virkelig vil være ens næste i nøden.

Det som allermost generer os ved at være overladt til vores næste er at det fratager os illusionen om at vi er autonome, dvs. at vi selv er vores livs enevældige herrer og arkitekter. Når vi f.eks. er syge, så er det jo så tydeligt som nogensinde at vi ikke er herrer over vores liv, thi dels er det sygdommen der er det, og dels den næste hvis hjælp vi er overladt til. Og det er jo en lodret fornærmelse mod et moderne selvberørende menneske. Derfor siger Asger Aamund: Hvis jeg fik cancer, ville jeg nok tage væk. I hvert fald isolere mig meget og forsøge at bokse det igennem alene.

Boksemetaforen er meget præcis, idet bokseren jo er den der står ganske alene og kæmper for sit eneherredømme i ringen, dvs. livet, og for hvem der kun er to muligheder, enten det fuldstændige herredømme eller det fuldstændige nederlag.

* * *

Men hvad mener Asger Aamund så man skal gøre hvis der ikke er udsigt til at vinde boksekampen? Ja, så gør man det der ikke er muligt i bokseringen, men som tilsyneladende er muligt i et menneskeliv: Man giver sig selv knockout for derved at kunne hævde at man alligevel var den der leverede det afgørende slag og vandt kampen! Asger Aamund siger: [...]Men hvis jeg kunne mærke, at det var helt udsigtsløst, og at jeg ikke kunne få min livskvalitet tilbage, ville jeg tage billetten.

Dengang menneskene troede på Gud, blev selvmord betragtet som en af de allerværste former for synd, idet selvmordet, for den der gør det med sine åndsevner i behold, jo er det højeste form for oprør mod Gud. Den dødelige sygdom og døden selv er jo det endelige bevis på at det ikke er mennesket selv der er herre over sit liv, men at vi er underlagt en magt over for hvilken vi står aldeles nøgne og hjælpeløse. Ifølge Bibelen gjorde Gud efter syndefaldet ligefrem mennesket dødeligt med det ene formål derved at drive det til at erkende at der er en grænse for mennesket, og at der bag den grænse er en magt som står over det, nemlig Gud.

Ifølge meningsmålinger går et flertal af den danske befolkning ind for at selvmord, kaldet eutanasi, ved sygdom skal være statsautoriseret og udføres af læger, hvilket betyder at ligesom man bruger velfærden til at undgå at være overladt til næstens nåde og barmhjertighed, således vil vi nu undgå at være i Guds hånd.

Døden gøres til noget mennesket ikke længere er underlagt, men som det vælger. Man giver sig selv knockout i bokseringen og kan derfor blive i den illusion at man er ubesejret, hvilket naturligvis er løgn. Det eneste man derved beviser er at man ikke tør se virkeligheden i øjnene, hvilket såvel i bokseringen som i livet vil sige at man er en kujon, således som benægtelsen af Guds

eksistens jo altid har været kujonernes religion. Også på dette punkt er Asger Aamund så sandelig en god repræsentant for sin samtid.

Selvmodet er at tage døden i egen hånd og derved benægte at man er i Guds. Selvmodet er, med Dronning Margrethes ord i nytårstalen, at benægte at man er "i Guds vold", hvilket betyder at man gør sig selv til det højeste i verden, dvs. til gud.

Nu er verden imidlertid så viseligt indrettet, at det menneske der vil gøre sig selv til gud, i virkeligheden reducerer sig selv til et umælende dyr, eller det der er værre. Asger Aamund er ubevidst selv klar over dette, idet han afslutter sine selvmordsovervejelser med ordene:

[...]hvis det var håbløst, ville jeg med stor sikkerhed trække i snoren og skylle mig selv ud.

Her fortæller han jo ganske klart hvad han betragter sig selv som! Han kunne sige at han ville aflive sig selv som en hund bliver aflivet, men han ved godt at hans menneskesyn ikke rækker til at give mennesket så meget værdighed som en hund.

Nej, det menneske som selv vil være sit livs gud, det reducerer i samme handling sig selv til det der kan skylles ud i toilettet. Og da mennesket som bekendt ser omverdenen i sit eget billede, får vi også klart beskrevet hvorledes vi andre ser ud i Asger Aamunds øjne. Vel kan man være noget mere, nemlig f.eks. rig og berømt, men mennesket bag disse ting er intet andet end en klump fækalie, og langt fra at være noget værd, så er det jo snarere et økologisk problem som bør bekæmpes.

Ja, medierne har så ganske ret: Asger Aamund er et sandt symbol på nutiden dynamiske, succesrige og selvberoende menneske.